

Til: Seksjon for Industri, bergverk og nordområdesaker v/avdelingsdirektør Sigrd Dahl Grønnevet

Fra: Norsk Bergindustri

Sted/dato: Oslo, den 11 desember 2019

INNSPILL TIL MINERALLOVSEVALUERINGEN

Mineralnæringens samfunnsrolle kan ikke overvurderes. Næringen leverer råstoffer til enhver industriell næringskjede. Sikker tilgang på en rekke mineraler er en forutsetning for at det grønne skiftet skal bli en realitet.

Fra Norsk Bergindustri sin side er følgende punkter sentrale i det videre arbeidet med evalueringen av minerallovgivningen.

1. Hensynet til urbefolkning
2. Skatter, avgifter
3. Samordning av regelverk

Ad 1:

Dersom utvalgets forslag om å legge begrensninger på lete- og undersøkelsesaktivitet i områder utenfor Finnmark legges til grunn, vil dette svekke Norges internasjonale konkurranseevne dramatisk og undersøkelsesaktivitetene stoppe opp.

Utvalget foreslår at urfolkshensynene utvides til også å gjelde utenfor de samiske kjerneområdene i Finnmark. Mineralnæringen er ekstra utsatt for arealkonflikter fordi råstoffuttaket må skje der ressursene er. Det finnes imidlertid gode eksempler på positiv sameksistens mellom mineral- og reindriftsnæring som et resultat av dialog og avbøtende tiltak som gjør det mulig å operere parallelt (gjenåpningen av Sydvaranger). Minerallovens § 17 og § 30 gjør søknad om undersøkelses- og utvinningsrett spesielt utfordrende da DMF skal legge vesentlig vekt på hensynet til *samisk kultur, reindrift, næringsutøvelse og samfunnsliv*. Innvilges søknaden, kan det settes vilkår for å ivareta disse hensyn. Imidlertid har det vist seg vanskelig å innhente den aktuelle informasjonen. Selskaper som er interessert i å undersøke potensielle forekomster i Finnmark får hverken klare svar på hva som i realiteten etterspørres eller tydelige tilbakemeldinger på de eventuelle påvirkningene undersøkelsesaktiviteten vil påføre samisk kultur, reindrift, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Resultatet er at Finnmark i dag anses som helt utilgjengelig for ny undersøkelsesaktivitet.

Ad 2:

Innføring av nye skatter, avgifter og gebyrer vil medføre store kostnader, alvorlig svekket lønnsomhet i næringen og ytterligere tap av internasjonal konkurransekraft.

Effekten av å øke skatte- og avgiftstrykket for mineralproduksjonen rammer mye større og mer omfattende verdikjeder enn mineraluttaket i seg selv (nødvendig teknologiutvikling).

Utvalget foreslår at det innføres en rekke nye skatter og avgifter for mineralnæringen. Grunnrenteskatt, naturavgift, urfolksvederlag, store økninger i DMFs gebyrer og et ekstra påslag for ekspropriasjon vil føre til et skatte- og avgiftstrykk som vil være svært krevende for en næring som allerede har begrenset lønnsomhet. Norske miljøreguleringer er svært strenge, særlig sammenlignet med de land Norge og Europa for øvrig importerer nær alt som forbrukes av mineraler fra. Et utvidet avgiftstrykk vil ikke føre til mer miljøvennlig tilgang til råstoffer, men snarere tvert imot, mer import fra land med svake miljø- og HMS-reguleringer.

I dag er det kun to næringer som er omfattet av grunnrente; Olje og kraft. De to næringene har det til felles at naturgitte forutsetninger fører til en ekstraordinær lønnsomhet. Denne ekstraordinære lønnsomheten er ikke å finne i mineralnæringen, og sammenligningen mellom de tre oppleves som kunstig og irrelevant i utviklingen av skatt og avgift.

Utvalget legger vekt på at en eventuell naturavgift kan bidra til at de mineralske råstoffene ikke tas ut for fort. Det er ikke et problem i den norske mineralnæringen i dag. Tvert imot produseres det så lite mineralske råstoffer i Norge og Europa at vi importerer mer enn 95% fra andre verdensdeler. En avgift som dette begrenser muligens lokalt uttak ytterligere.

Utvalget foreslår at det ved ekspropriasjon av rett til utvinning av grunneiermineraler bør vurderes å innføre en regel om 25 prosent tilleggserstatning for mineralressurser. Det vil øke faren for utilsiktede effekter som at grunneieren får et tydelig incentiv til ikke å inngå ordinær grunneieravtale, men heller spekulere i å la forhandlingene gå til ekspropriasjon.

Utvalget foreslår at det innføres et urfolksvederlag som ikke er geografisk betinget. Begrepet urfolksvederlag er ikke brukt i dagens lovverk, men det eksisterer en forhøyet grunneieravgift i Finnmark som tilfaller Finnmarkseiendommen som er grunneier. Vi stiller oss svært kritisk til nye avgifter som ikke bare svekker næringens konkurransevne, men også utgangspunktet for store verdikjeder.

Ad 3:

Utvalget legger opp til økt samkjøring og tidligere avklaringer. Dette er positivt. Avklaringer i reguleringsplan/konsekvensutredning, utslippstillatelse mv. må ligge til grunn for behandling av søknad om driftskonsesjon for å unngå dobbeltbehandling.

Både industrien og utvalget understreker at mange utfordringer oppstår på grunn av samsillet mellom mineralloven og annet lovverk. Lovverkene er til dels overlappende, og bedriftene opplever at de samme temaene tas opp i flere deler av prosessen fram mot eventuell drift. For eksempel er mange av kravene som stilles til driftskonsesjon belyst gjennom reguleringsplan etter plan- og bygningsloven.

Et viktig grep for å stimulere til mer aktivitet vil være å forenkle og samordne saksbehandlingsprosessen. Dagens system er tidkrevende og uforutsigbart, ikke minst fordi det er mange myndighetsaktører som involveres (kommunen, fylkesmannen, Miljødirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning), og mange opplever at forhold som er redegjort for i tidligere faser tas opp igjen senere i prosessen. Til tross for tydeligheten i lovens § 5 erfarer mange aktører at de må redegjøre for allerede avklarte forhold gjennom flere deler av prosessen, ikke minst knyttet til

søknad om driftskonsesjon. Avklaringer som er gjort etter plan- og bygningsloven, forurensningsloven og naturmangfoldloven ligger til grunn for søknad om driftskonsesjon.

Norsk Bergindustri ønsker en "one-stop-shop" for mineralnæringen. Tydeligere grenseganger mellom de ulike lovverkene og tillatelsene vil være et effektivt tiltak for å gjøre søknadsprosessene mer forutsigbare og hensiktsmessige. Vi ønsker en samordning mellom de ulike myndighetsinstansene der forholdene i konsekvensutredningen og reguleringsplanen ligger til grunn for den øvrige saksbehandlingen i Direktoratet for mineralforvaltning (DMF). DMF må få denne samordnende funksjon der man sender en søknad (elektronisk) til DMF som i sin tur samordner reguleringsplan med konsekvensutredning med den aktuelle kommunen og Miljødirektoratet i forbindelse med utslippstillatelse. Mange kommuner mangler i dag ressurser og kompetanse til å ivareta mineralprosjekter, og en samordnet saksbehandling vil kunne bidra til en positiv utvikling.

Til eventuelt:

Når det gjelder evt fremtidige kompetansekrav til enkeltpersoner/selskap, så er Norsk Bergindustri av den oppfatning at slike evt må legges på selskapet.

Hvis det legges opp til et fremtidig utvalgsarbeid, bør ressurser med bransjeeerfaring eller konkret kompetanse knyttet til mineralnæringen eller industrien for øvrig tas inn.

Mineralnæringen møter større krav til bærekraftig produksjon. Som kjent pågår det arbeid med å se på bruk av overskuddsmasser og det arbeides blant annet med å innføre TSM (Towards Sustainable Mining), som er et internasjonalt verktøy for å måle virksomhetenes miljø- og samfunnsansvar.